СВОБОДА

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК

SVOBODA

UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 268. Джерзи Сіти, Н. Дж., четвер, 15 листопада, 1934. VOL. XLII. No. 268. Jersey City, N. J., Thursday, November 15, 1934. THREE CENTS.

ПОЗИЧКОВА КОРПОРАЦІЯ ВЛАСНИКІВ ДОМІВ ЗДЕРЖУЄ АПЛІКАЦІЇ

ВАШИНҐТОН. — Урядове бюро „Говм Овнерс Ловн Корпорейшен" заповідає, що воно вже не буде приймати дальших просьб за позички на доми аж до дальшого розпорядку.

Корпорація розділила досі в формі позичок на доми суму 2 міліярдів долярів, а остаючі ще 1,200,-000,000 долярів призначується на заспокоєння тих просьб, що вже вплинули.

Досі полагоджено 650,000 просьб, а неполагоджених просьб у бюрі ще є 400,000.

Корпорація каже, що багатьом потребуючим можуть помогти приватні підприємства.

БИЗНЕС ЗБИРАЄТЬСЯ ПОМАГАТИ УРЯДОВИ.

ВАШИНҐТОН. — Як один з перших наслідків останніх виборів добачує уряд у тому, що багато великих бизнесменів, котрі досі стояли осторонь від уряду, розраховуючи, як видно, на зріст настроїв проти уряду, тепер почали схилятися вже до ближчої кооперації з урядом.

Провідники уряду відбувають постійні конференції з визначними бизнесменами про цю кооперацію. Уряд сподівається, що ще цього тижня він буде в стані подати щось ближче про висліди цих нарад.

УРЯД КУПУЄ НАДВИШКУ КАПУСТИ.

НЮ ЙОРК. — Адміністрація Тимчасової Надзвичайної Допомоги Стейту Ню Йорк закупила від нюйорських фармерів 50 міліонів фунтів капусти, щоб роздати її цеї зими потребуючим допомоги мешканцям стейту.

Адміністрація дивиться за тим, щоб кождий фармер мав нагоду продати стейтови частину свого збору капусти.

ШОВКОВИЙ СТРАЙК ШИРИТЬСЯ.

ПАТЕРСОН (Ню Джерзі). — Переговори між представниками робітничих юній та власниками фабрик до фарбування шовку й району далі стоять на мертвій точці.

Тимчасом до страйку збираються приступити 8,000 робітників фабрик так званого широкого шовку, котрі теж невдоволені з довгих годин праці й низької заплати. Юнія цих робітників уже дала фабрикантам зрозуміти, що вона виходить на страйк, якщо фабриканти не вдоволять домагань робітників.

У фарбарському страйку обі сторони приготовляються до довгого страйку. Робітнича юнія вернулася до своїх первісних домагань: робітники мають працювати не більше, як 30 годин на тиждень, зароблятн найменше по 1 долярови на годину та всі робітники в кождій фабриці мають належати до юнії („замкнена шапа").

За пікетування арештувала поліція в Норт Берґені 6 осіб. У кількох фабриках вибито шиби.

ЗДЕМОРАЛІЗОВАНА МОЛОДЬ.

БРИДЖПОРТ (Конетикот). — Під один місцевий ресторан підїхав оноді автомобіль, а з нього висіли три молоді чоловіки й увійшли до ресторану. Як вони вийшли з ресторану, до них підійшов поліцай, Едвард Муґаваро, й казав показати собі леґітимації власника й візника. Замісць цього один з них виняв револьвер і стрілив до поліцая. Цей закликав помочі. Надбіг поліцай Джан Коктрен і арештував всіх трох.

На поліції показалося, що автомобіль був крадений. Арештовані призналися до крадіжу й стріляннни. Вони всі походять з Джерзі Сити й називаються: Джан Сумінський, Александер Сумінський та Френк Пінтора. Вони мають літ: 23, 20 та 18. Суддя місцевого вищого суду засудив Джана Сумінського на 12 до 30 літ вязниці, Александра на півшоста року вязниці, а Пінтору на неозначений час у домі поправи.

НАЦІСТИЧНА ҐАЗЕТА БЕЗ АНТИСЕМІТИЗМУ.

НЮ ЙОРК. — Перед повітовим суддею Френклином Тейлором у Бруклині відбувалася розправа проти Вилієма Л. МекЛофлина, редактора анґлійської частини ґазети „Дойтше Цайтунг", орґану орґанізації „Приятелів Нової Німеччини", котра, як кажуть, попирає націстичний уряд у Німеччині. Позовником був бувший маґістратський суддя, Джосеф Ґолдстейн, а позивав він за образу чести. Позовника заступав відомий жидівський лідер, Семюел Онтермаєр.

Обвинувачений признався до вини та висказав свій жаль за напад на честь позовника. Суддя засудив його тоді на рік міської тюрми. На просьбу адвоката позовника виконання кари завішено; адвокат представляв, що пізваний не тільки жалує свого вчинку, але й обіцяв змінити антисемітський напрям ґазети.

ВЖЕ КОЛО ЧОТИРИ МІЛІОНИ ДОЛЯРІВ ВИПЛАТИВ У. Н. СОЮЗ СВОЇМ ЧЛЕНАМ ЯК ПОСМЕРТНІ ЗАПОМОГИ ТА ЗПРИВОДУ РІЖНИХ НЕЩАСЛИВИХ ВИПАДКІВ.

ВЖЕ 40 РОКІВ БУДУЄ У. Н. СОЮЗ УКРАЇНСЬКУ НАЦІОНАЛЬНУ СИЛУ В АМЕРИЦІ.

ВЖЕ 40 РОКІВ ДОПОМАГАЄ СЛОВОМ І ДІЛОМ ВИЗВОЛЬНИМ ЗМАГАННЯМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДУ.

А ЧИ ПОДУМАЛИ МИ ПРО ТЕ, ЩОБ СОЮЗ ДАЛІ ПРОДОВЖАВ ТУ РОБОТУ В НАСТУПНИХ 40 РОКАХ?

КОЛИ ПОДУМАЛИ, ПРИДБАЙМО КОЖНИЙ З НАС У ТОЙ ЮВИЛЕЙНИЙ РІК ХОЧ ОДНОГО НОВОГО ЧЛЕНА У. Н. СОЮЗОВИ, А В ПЕРШУ ЧЕРГУ ВПИШІМ ДО СОЮЗА СВОЇ ДІТИ, БО ТОДІ ПЕВНО ЖИТИМЕ ДАЛІ В АМЕРИЦІ УКРАЇНСЬКА ІДЕЯ І БУДЕ ПИШАТИСЬ УКРАЇНСЬКЕ ІМЯ.

КОНТРАБАНДА ПРИ ПОМОЧІ ЛІТАКІВ.

Недалеко Маметца у Франції цими днями над ранком селяни завважили літак, який шукав місця для причалення. Причалюючи, літак перевернувсь і пільот легко поранився в ногу. Заки селяни збіглися і дали поміч раненому летунови, надїхав великий автомобіль з двома людьми, що мерщій взялися переносити якісь мішки з літака до автомобіля. Сталося це так скоро, що селяни не вспіли навіть запримітити числа автомобілю. Як виявило слідство, летун по національности Бельґієць. Він займався контрабандою до Франції. Одначе, які товари привіз він і хто є його спільником, цього він не хоче сказати.

СМЕРТЬ ЗА ТОРГОВЛЮ НАРКОТИКАМИ.

Анґлійська преса повідомляє, що в Пекіні (Китай) покарано смертю цими днями 27 торговців наркотиками. Китайська влада виповіла безпощадну боротьбу цій язві Сходу, якою є одурманюючі наркотики. За переведеною статистикою, в самому тільки Пекіні є коло 70 тисяч жертв цього жахливого налогу. Недалеко Пекіна засновано перше в Китаї заведення, де лікуватимуть наркоманів. У звязку з цим появився теж дуже гострий розпорядок, за яким кожного пацієнта, що після вилікування буде дальше наркотизуватися, будуть безоглядно карати смертю. Створено теж окремий трибунал, що судитиме всіх торговців наркотиків. Трибунал знає тільки один вимір кари — кару смерти.

МАТІР ПОКИНУЛА ТРОЄ ДІТЕЙ.

У Львові при Кадетській вулиці залишила під міською захоронкою якась Осипа Ґроностайська з Левандівки трое дітей. Залишені діти всі троє хлопчики й мають 8, 5 і 2 роки. Одна дитина мала карточку, в якій нещасна матір пише, що не може довше дивитися на те, щоб її діти морилися голодом і тому залишає їх. Діти приміщено в одній міській захоронці, а матери пошукує поліція.

СОВЕТСЬКА ВІДПЛАТА НІМЕЧЧИНІ.

З Москви повідомляють, що советський уряд взявся до відплати Німеччині за її неприязні кроки супроти СССР. Советський уряд казав розібрати німецьку лютеранську церкву в Полтаві і засудив на каторжні роботи Ґустава Вірта, голову німецької лютеранської церкви на Україні в останньому десятилітті. Вірт жив у Харкові і його арештовано в половині січня. За що, цього не проголошено.

ПЛЯМИ НА СОНЦІ ВИРІШАЮТЬ ПРО МАЙБУТНЮ ВІЙНУ.

Недавно тому перевів один з найбільших французьких щоденників, „Пті Журналь", анкету на тему: „Чи і коли буде війна?" Дуже цікаву відповідь прислав голова астрономічної обсерваторії в Бурже, Моро, який узалежнює судьбу нашої землі від сонця. О. Моро записував дуже точно свої спостереження й доказує, що всі більші заворушення трапляються завжди тоді, коли на сонці появиться багато плям. Сонішне проміння достарчає землі не лише світла й тепла, але й електризує людей і впливає на них так, що вони лагідніють, або робляться дуже ворохобними. Коли на сонці появиться більша скількість плям, на землі змагається між людьми несупокій і люди ніби намагаються викинути з себе надмір енерґії. Найкращим приміром цього була світова війна. Згаданий „пророк" перестерігає перед роками 1936—1937, у яких власне появиться на сонці найбільше плям. Поживемо — побачимо.

ДВА СЕЛЯНИ ЗАТРУЇЛИСЯ ҐАЗАМИ З КРИНИЦІ.

В селі Єзворка Забартовська коло Познаня трапився підчас чищення криниці траґічний випадок. Селянин В. Ваґнер, що копав криницю й закладав бетони, почав в одній хвилині взивати помочі і кричати, що душиться. Другий робітник, що працював на верху, спустився вниз, але теж втратив притомність. Заки їх витягли, вони затруїлися земними ґазами на смерть.

ХОЧУТЬ ПЕРЕЙТИ НА ЖИДІВ.

„Ґазета Поранна" пише: До рівенського рабіна на Волині зголосилися 10 українських селян з Корця під Рівним з проханням приняти їх на Жидів, вивчити їх гебрейської і жидівської мови, а потім поселити їх у Палестині. Ця справа вплинула тепер до рабінської централі у Варшаві і в цих днях „найвищий" рабін має рішити цю справу.

НАРОДИНИ „ДЕННИКАРСЬКОЇ КАЧКИ".

Т. зв. „денникарська качка" походить іще з 16 століття. Тоді то повернулися з одної довшої морської подорожі голяндські моряки й розказували, що в Ґренляндії жиє качка, яка не прийшла на світ з яйця, тільки з окремого дерева. Згадане дерево мало на кінцях гілок невеличкі торбинки, що у відповіднім моменті тріскали і з них вилазили малі каченятка. Відомий дослідник Ґренляндії д-р Еґеде взяв був цю казку на серіо і написав навіть про „деревляну качку" окрему наукову розвідку. Одначе згодом виявилося, що вістка про качку, яка родиться з дерева, була звичайна видумка моряків, а тільки преса підхопила була її та зробила з цього велику сензацію. Відтоді кожну неправдиву, але цікаву вістку, яку подають часописи, називають „денникарською качкою".

ЗНАЙШЛИ СКАРБ.

На острові Ґоштлянді, що належить до Швеції, знайшов рибак Лінґрем скарб, що складається з 300 срібних монет, які походять з часів Оттона III. й анґльосаського короля Канута (коло 900 літ тому). Крім грошей знайщов він іще кільканацять штабок срібла й части жіночого намиста. Як догадуються шведські археольоґи, скарб цей лишили Вікінги богам на жертву перед якимсь походом.

МАЛИНИ В РИМАНОВІ.

На Виленщині сніг, а в Риманівщині малини появилися вдруге на ринку. Такого найстарші люди не тямлять. Малини зародили вдруге по лісах і в смаку є приємніші і ліпші від перших.

ВЕЛИЧАВИЙ ПЕРШИЙ ЛИСТОПАД У ЛЬВОВІ

ЛЬВІВ. — День Першого Листопада пройшов цього року у Львові незвичайно святочно. Як доносить преса, на богослуженнях по церквах зявилася величезна маса народу. Зокрема численно взяло участь українське громадянство (не тільки зі Львова, але і з сіл) в архиерейській Службі Божій в катедрі св. Юра Службу Божу відправив в асисті капітули еп. о. д-р Іван Бучко, який виголосив теж високопатріотичну проповідь. В навечеря 1-го листопада і в полудне та вечером 1-го листопада багато львівських установ і політичні уґрупування уладили сходини з рефератами й академії, присвячені Листопадовим Роковинам.

ДАЛІ ІНТЕРНУЮТЬ УКРАЇНЦІВ.

ЛЬВІВ. — Вивезено до концентраційного табору в Березі Картуській новий транспорт Українців, головно укінчених ґімназійних студентів, поарештованих по українських селах у Галичині.

СПИСУВАТИ СПОМИНИ З ВИЗВОЛЬНИХ ЧАСІВ І БЕРЕГТИ ІСТОРИЧНІ ДОКУМЕНТИ.

ЛЬВІВ. — Віденський кореспондент „Нового Часу", В. Левицький, помістив статтю, в якій взиває учасників Листопадових Днів і наших визвольних змагань списувати свої спомини. Між іншим читаємо там таке:

„Ми мусимо залишити по собі багаті писані спомини. Багацько з них уже пропало, от хочби Головного Отамана Петлюри! За малим виїмком наші вожди, булавні старшини та політичні провідники малощо досі публікували. Ніякі армії не перейшли в 20-му століттю такої страшної Голгофти, як наші українські! В їхній вчорашній історії— незглибиме багатство славних і сумних спогадів. Це неоцінене джерело для наших нащадків. Також фронтові й запільні старшини, підстаршини та стрільці мають обовязок затревалити важніші події зриву. Тут іде про зміст, а не про форму, бо майбутньому історикови наших визвольницьких змагань треба буде фактів. Зрозуміла річ, що видати друком нараз всі спомини нема тепер у нас спромоги. Та це нехай не знеохочує авторів. Частину переслати нашій пресі, що їх постепенно використає, а інші віддати до наших музеїв. Це такі спомини, що за життя авторів не можуть появитись, або замолоді для нинішнього дня".

Далі автор говорить про те, що в руках приватних людей є дуже багато документів наших закордонних представництв та місій, які повинні бути віддані Українському Музееви в Празі, чи деинде. Кінчиться стаття так: „Нашим загальним гаслом мусить бути: всі документи визвольницьких змагань це власність усього українського народу і тому їм місце в наших муцеях".

УКРАЇНОЗНАВСТВО В БОГОСЛОВСЬКІЙ АКАДЕМІЇ.

ЛЬВІВ. — На фільософічному виділі Греко-кат. Богословської Академії у Львові викладають у зимовім семестрі між іншим ось що: д-р Володимир Залозецький: Нарис церковного мистецтва України з узглядненням східньо- й західньо-європейських мистецьких течій; д-р Ярослав Пастернак: Передісторичні часи України; д-р Борис Кудрик: історія української музики.

АРЕШТУЮТЬ ПОЛЬСЬКИХ РЕВОЛЮЦІОНЕРІВ.

ВАРШАВА (Польща). — Тут відбулася студентська протижидівська демонстрація в річницю смерти польського студента, що згинув минулого року в місті Вильні в бійці з жидівськими студентами. Демонстрацію влаштували польські націонал-революціонери, зорґанізовані в нелеґальну революційну партію. Та партія повстала на місце націонал-радикальної польської партії, яку розвязав уряд по вбивстві міністра Перацького.

ПЛЯНУВАЛИ ЗАМАХ НА РУМУНСЬКОГО КОРОЛЯ.

БУКАРЕШТ (Румунія). — Поліція твердить, що викрила замаховця на життя короля Кароля. Замах мав бути виконаний біля королівського залізничого двірця в Цетатуї.

ПОМЕР ПРИЯТЕЛЬ УКРАЇНЦІВ.

КАВНАС (Литва). — Помер д-р Йосиф Пурицкіс, заступник голови Комітету для Висвободження Вильна, бувший посол і міністер. Бус одружений з Українкою і був відомий як великий оборонець державницьких змагань українського народу.

НІМЕЧЧИНА ЗБРОЇТЬСЯ.

ЛОНДОН. — Йоахім фон Рібентроп, особистий відпоручник Гітлера, зложив візиту британському міністрови закордонних справ, Саймонови, і заявив йому, що Німеччина не придержується постанов Версайського договору і збroїться. Тільки додав, що збройться не на те, щоб нападати на інші держави, але щоб себе боронити.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holiday at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 3, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.
За оголошення редакція не відповідає.
За кожду зміну адреси платиться 10 центів.
З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.
Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союза: BErgen 4-1016.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВОЄННЕ ПОГОТІВЛЯ.

„У память тих, що вчинили велику посвяту, Боже вчини нас ліпшими жінками і чоловіками і дай мир нашому вікови". Це молитва, яку виголошено перед нагробником у честь поляглих у світовій війні англійських жовнірів. А по молитві і двоминутній тишині почувся гарматний стріл. І здається нам, що цей стріл, що його вистрілено в пошану до поляглих від подібних стрілів жовнірів, був свого роду іронією. Бо неначе заповідав, що от-от понесеться гук гармат знову по землі, несучи з собою ще більше нещастя ніж те, що його принесла остання світова війна.

Виходить, що всі ті відправи, всі ті пригадки про міліони марно загинулих людей у війні, нічого не помагають. Хоча Ллойд Джордж так драматично говорив про світову війну, що жінки заливалися слізми, то стверджують, що сльози ті ллялися не так через те, що минуло, а з болю перед тим, що прийде. Бо показується, що Ллойд Джордж мав рацію. Ще ніколи навіть в асекураційнім бизнесі не було такої непевности щодо спокою, як є вона тепер. Премії, якими хотів би хто забезпечити свої інтереси на випадок вибуху війни, такі високі, що годі не вірити, що не йде до нової війни.

І тому по всіх часописах світа вдарено зприводу цьогорічного Свята Перемиря в дуже сумну нуту. Всюди розписуються тільки про те, звідки можна надіятись вибуху нового воєнного конфлікту. І хтоб не писав, кождий стверджує згідно з дійсністю, що є дуже багато таких місць, які політично зранені і в яких може вибухнути новий конфлікт.

І саме тому в Свято Перемиря подавано такі вісти, які стверджують, що ніхто на ділі в перемиря не вірить. Усі пертрактації в справі обмеження зброєння на морі розбиваються. Становище Японії вказує наглядно, що вона готується до війни, яку вважає неминучою. Італія будує нові панцирники, величезної поємности. А Англія і Франція голосно твердять, що не можуть остатися позаду. Стверджують далі, що в часі безробіття і загального застою в промислі один одинокий воєнний промисл просперує. В тім одним промислі працюють всюди на кілька шихт. На ті одинокі продукти є загальний збут.

Все те говорить пророчисто, що спокою в Европі, а то й у світі нема й скоро не буде. А як і буде, то щойно по новій воєнній заверусі. В таких часах живемо і це треба кождому знати, що нема прямо такої сили, яка моглаб ту нову катастрофу відвернути. Ота нова завируха, яка є неминуча, поставить український нарід знову перед надзвичайно важке завдання, якого розвязка вимагатиме величезної боротьби, величезних нових жертв і нової посвяти та величезного політичного хисту. Ось що треба мати тепер на увазі.

УКРАЇНСЬКИЙ НАЦІОНАЛІСТИЧНО-ДЕРЖАВНИЦЬКИЙ ФРОНТ

(Перша політична організація Українців Далекого Сходу).

В ч. 29 часопису **„Манджурський Вістник"**, що виходить в Харбіні, в Манчуку, поміщено програму й історію Українського Національно-Державницького Фронту, першої політичної організації Українців Далекого Сходу, заснований в серпні б. р. Поміщено теж політичне „вірую" тої організації, яка називає себе націоналістичною і державницькою.

Організація станула ясно на якнайкращій націоналістичній плятформі. Обняла своєю думою не тільки українську еміграцію на Далекім Сході, але всю українську людність. Організація вийшла з доби просвітянства, і станула виразно на плятформі боротьби за українську державу. Це є визов, кинений „малоросійщині" і „просвітянству", і розкладовій московсько-большевицькій баламуті. Це є ліквідація отаманії серед Українців на Далекому Сході. Це не є створення партії, а створення **єдиного національного фронту** для заманіфестування перед цілим світом, що на Далекому Сході живуть українські люди, які творять один український фронт супроти тих ворогів, що зазіхають на українські землі, і є проти того, щоб український нарід був вільним господарем на тих землях, які він з діда-прадіда замешкує і їх обробляє.

З історії, яка довела до повстання того Національно-Державницького Фронту, подаємо між іншим за „Манджурським Вістником" таке:

Певно в нашому житті на Далекому Сході були вже моменти більших напружень, занавалися часи бурхливих розворушень українських темпераментів, ставалися події важного характеру.

На Далекому Сході теж були роки 1917—1920 і в них започатковано добу українського життя в так далеко від метрополії віддаленому куті і перебуванні українських людей.

Національний характер визвольної боротьби на далекій спільній батьківщині також рефлексії викликав і на новій українській землі.

Якоюсь міродайною політичною силою в ситуаціях Далекого Сходу цей місцевий відрух боротьби українського народу не спромігся стати. Цього й не можна було сподіватися при тому мінімумі політичного освідомлення загалу та невиразности самих хотінь та напрямних провідників тодішнього далеко-східнього українського руху.

Занепад українського життя.

Відколиж большевицька навала докотилася до берегів Тихого океану — український Далекий Схід став існувати тільки як географічне поняття, а Зелена Україна — як чудернацька фантазія виголоднілих мрійників.

Захирів і Піємонт тутешнього українського руху: місто Харбін.

Поперше: увірвано цілковито ідейні, ідеольогічні і безпосередні життеві звязки України на Далекому Сході з загальним українським визвольницьким рухом, а звідси полишено Зелений Клин на поталу большевицьких фізичних і духових тортур.

Бо коли і західні землі і Велика Україна мали свою еміграцію, котра хоч і не була в стані в більшій мірі причинитися до змін фактичних положень на Батьківщині, всеж самим фактом свого існування виявляла постійність продовження і повсякчасність української національної революції та собою, живими людьми, давала можливість реальної життевої віри щодо осягнення в майбутньому кінцевих цілей започаткованої боротьби. Та цього не могло мати українське населення Приморщини й Амурщини — воно опинилося без своєї еміграції. Коло було замкнене і стався реальністю чотирокутник фізичної і духової смерти. Вирватися з нього ставало неможливим тільки через національне самовідречення — через звільнення себе з лабет червоного, киненням себе на поталу московського білого „общероссійского" опиря.

Подруге: спростачено і збанилізовано саму українську ідею через персоніфікацію її отакими харбінськими „тоже украинцами". Популяризація узмістовлення її на Далекому Сході, а й взагалі в Азії отак обернулося в її компромітацію та унеможливлення розвитку.

Перші спроби направ.

Зусилля поодиноких осіб на вирівнання національної лінії протягом цілого десятиліття були безуспішними. Попервше йшли вони самі по лінії меншого спротиву, обмежуючися культурницько-просвітянськими забобонами й трактуючи в політичному аспекті тільки питання, котрі для реального життя Українців у місті Харбіні не мали значіння, чи то були занадто абстрактного порядку, щоб могли викликати певне конкретне ставлення в буднях місцевого життя.

З другого боку, засилля автохтонів було настільки велике, що наш місцевий „національний актив" і не відважувався в якійбудь конкретній справі ставити точки над „і" та ризикувати цілою своєю особою на всі 100 відсотків; він більше вправлявся в колупанні нігнями цієї „скали".

Початки відродження.

Зміни почали заходити щойно в останніх часах.

Важно ствердити, що протягом останніх двох років провадилися завзяті змагання в середині місцевої української кольонії і велися вони під гаслом: чи українське життя в місті Харбіні, отже в Маньджу-Ті-Го, а звідси і взагалі на Далекому Сході має йти під кутом своєрідних місцевих положень, напрямні його мають диктуватися інтересами українофільсько - малоросіянського суспільства, а ідеольогію цілого руху мають препарувати інтенцією закукуріченої психіки кондотієрів, що перебули на службі в усіх і кождого, хто міг виплачувати „жалованіе", — чи то міродайними для цілої української національної кольонії мають стати постуляти важні для цілої української національної еміграції і всі питання нашого місцевого життя мають порішатися на основі потреб та інтересів, котрі диктуються політичними умовинами загально укранської справи.

Про що йшло?

В життевій транскрипції на місцевому ґрунті це визначало: чия має бути ініціятива, **хто**, які саме кола, мають порішувати напрямні місцевого життя, встановлювати завдання, творити ідеольогію далекосхідного українства: харбінізована малоросійська більшість, **чи національна, націоналістична меншість.**

Найважніше питання.

Вирішення цього питання мало дати відповідь і на запитання: чи харбінська українська кольонія є частиною загально-харбінської „общественности", а звідси й частиною далеко-східнього „абще имперская белава движения",—чи то **вона є відлам національної одної і так єдиної в собі української еміграції, а звідси і репрезентантом на місцевому ґрунті в аспекті далеко-східніх ситуацій української визвольницької ідеї.**

Такі питання були дуже виразно поставлені й відповідь на них одержано при вирішенні знаної й для місцевого громадянства надзвичайно дражливої справи.

Національна єдність кольонії.

Так була поставлена точка над „і", і сьогодня можна гадати, що вона принята до відома цілою нашою місцевою зорганізованою кольонією, **отже є дійсна для цілого нашого ґромадянства.**

Ми отже ствердужуємо тут, що та боротьба двох таборів на сьогодня закінчилася. Боротьба закінчилася не компромісом і привела не до „перемоги" тієї чи іншої групи, ні: **боротьба закінчилася перемогою української національно-державницької ідеольогії і привела до тих стверджень, на котрих покищо нам тільки й залежало:**

а) Українська національна кольонія Маньджу-Го є частиною української національної еміграції, ідеольогія і постуляти української визвольної боротьби мають бути основами ідеольогії та діяльности і на місцевому ґрунті.

б) Питання політичного й ідеольогічного порядку мають перевагу над всіми іншими, їм отже мають бути підпорядковані і в залежности від їх умов мають порішуватися всі інші питання тутешнього українського життя.

в) Ініціятива вирішення цих питань, а тимсамим і прерогатива інтерпретації дотичних постулятів лежить і має лежати в руках активу місцевих національно-державницьких елементів.

ДЕ ДИКТАТУРИ, ТАМ ТЕРОР

Дука, Перацький, Барту. Імена міністрів — румунського, польського, французького, — що згинули від куль терористів. Марсейський замах знищив сербського короля Олександра. Таки справді, небезпечна тепер королівська та міністерська професія!

Коли придивитися до такого складного явища, як політичне вбивство, то вельми часто помічаємо, що люди реагують на це неоднаково: одні обурюються і сумують, другі радіють.

Сум, жалі та обурення перших цілком зрозумілі. Перед їх очима стоїть постать холоднокровного, відважного вбивника, що кулями з револьвера або вибухом бомби розправляється з політичними ворогами. Свіжа, перед численною юрбою пролита кров викликає в масі гнів на тих, що смертю мстяться за свої політичні й особисті кривди.

Рідше спиняються люди над причинами терроризму. Одначе ясно, що терор є тільки в тих державах, де нема політичної й національної свободи. Не чути терору в Англії та в скандинавських вільних державах, нема терору в Чехословаччині й у Франції (Барту згинув випадково, бо сидів рядом з югославським королем). Зате в країнах диктаторських, у СССР, в Німеччині, в Італії, в Польщі, в Австрії, терор „цвіте". Там терроризм іде згори і знаходить собі відповідь знизу.

До таких диктаторських держав належить і Югославія, перед-цим, до січня 1929 р., „королівство Сербів, Хорватів та Словінців". Здавалося, що 1918-го року здійснилися давні мрії Хорватів і Сербів: вони стали громадянами одної держави. Правда, їх ділить ріжниця культури й віри: Хорвати — римо-католики, зростали під впливами західньої культури; Серби — православні, прийняли християнство з Царгороду та ще й були довго під турецьким пануванням. Мова сербська й хорватська однакова, тільки що Серби пишуть „кирилицею", а Хорвати латинськими буквами. Але вся ця мовна єдність Хорватів і Сербів не створила єдности національної. Також Ірляндці не знають своєї старої мови і говорять по англійськи. Але хто скаже, що Ірляндці то Англійці?

Після кількасотлітньої розлуки Серби й Хорвати опинилися в спільній державі. Розумна й чесна політика моглаб утворити з цього матеріялу одну націю. Але на перешкоді стала сербська великодержавність, сербський національний еґоїзм. Демократична конституція молодої держави не довго мала силу в Королівстві Сербів, Хорватів та Словінців. Хорвати хотіли в своїй гарній, культурній країні правити самі, без вмішування некультурної сербської бюрократії. Адже Хорвати мали свою автономію ще за Австро-Угорщини. Серби не хотіли й слухати про хорватську автономію. Через те почалася боротьба між Хорватами й Сербами. Сербський централізт Рачіч убив провідника Хорватів, Степана Радіча, в самім парляменті в Білгороді. Врешті переміг сербський централізм. Король скасував 1929 року ту конституцію, на яку присягав, і проголосив себе єдиною владою в державі. Скасовано назви Сербів і Хорватів, заведено ім'я „Югославія". На хорватських та словінських автономістів Серби повели страшну нагінку. Муки й тортури хорватських і словінських діячів, що попали в „югославські" тюрми, описувано вже не один раз в европейській та американській пресі. Творці королівства Сербів, Хорватів і Словінців — хорватські діячі і бувші міністри цієї держави — Трумбич, Прибичевич мусіли тікати з Югославії за кордон. Провідника Словінців, Корошеца, заслано разом з багатьома іншими Словінцями на острів Гвар на Адрійськім морі. Хорватів і Словінців зроблено в Югославії „громадянами другого сорту".

Щож дивного, що в цих обставинах появилися в Югославії тайні політичні організації, які почали мстити терором за урядовий сербський терор? Як гукнеться, так і відгукнеться. Само собою, до цієї діяльности хорватських та македонських терористів запускали свої пальці також мадярські, італійські та болгарські агенти, а також самі сербські провокатори. Це річ цілком зрозуміла в тайних терористичних організаціях майже неминуча. Не про це тут іде мова. Треба ствердити, що за систему урядового терору в Югославії **відповідальний** був від 1929 р. король **Олександер.** Міг він мати найліпші наміри й пляни для добра своєї держави, але **засоби** його боротьби з хорватськими та словінськими автономістами і з македонськими самостійниками заслугують на найгостріший осуд.

Коли громадяни будь-якої держави творять тайні терористичні групи і вбивають президентів, королів і міністрів, то причини треба шукати насамперед у **границях тої держави, в її політичній системі.**

В. Р.

Р. Петрин.

МАЮ ДВІ.

(Оповідання).

29)

— Я не дурю, — відповів Сидір. — Я справді жонатий. В моїх словах лиш стільки було брехні, що про дитину. На дитину в мене ще не прийшов час. Вона щойно в дорозі. Про дитину я тільки тому збрехав, щоби Фрузя не гадала, що я щойно хочу оженитись і аж тоді сюди прийду, коли вже буду мати жінку. Я хотів, щоби знала, що я вже жонатий.

— А бодайже вас! — крикнув Барвій. — Нащож ви їх дурили? І дівку дурили?

— Я не дурив. Вони самі набили собі голову, що я ще парубок. Може й гадали, що я по Фрузю приїхав!

— Чомуж ви зараз не сказали їм, що ви вже не парубок?

— Бо вони мене не питали. Аж тепер, коли я доміркувався, що, рахуючи на мене, вони може будуть відсувати від себе мого товариша, я рішився сказати їм се.

— Тож то ви біди наробили! — крикнула наймичка, прибігаючи задихана. — Там пекло в хаті. Дівка троха трупом не впала, коли вчула, що Сидір Завалич жонатий. Крикнула до мене, що я брешу. Я ті два ґульдени поклала на столі і втекла. Та не зараз сюди. Я хильцем полізла під їх вікно і хвилю стояла на підслухах. Я ще не чула, щоби яка донька з мамою перемовлялися так як вони. Фрузя засипувала маму докорами за се, що, не розпитавши добре, так незручно не впускала до хати Гриня. Мама відповідала докорами, що її доня перемудра, бо хоче держати за хвіст нараз дві сороки. Як хто так робить, то часто буває, що відлетять обі сороки. Доня далі докоряла, що то мама всему винна, бо зараз по смерти старого Завалича сполошила Сидора, тепер, улившися назад Сидора, викурила ним Гриня. Фрузя рішучо зажадала, щоби мама таки зараз пішла до Гриня і назад привела його. Коли мамуня сказала, що Гринь і всі люди в селі висміляб її, як би вона так зробила, Фрузя сказала мамі:

— Треба обміркувати і зробити розумно, то не висміють. Ви не впустили Гриня до мене, кажучи, що я недужа. Того тримайтеся далі. Я ляжу до ліжка. Ви ідіть зараз до Гриня і скажіть йому, що я вмираю. Скажіть, щоби прийшов до мене, бо я хочу попрощати його. Як він прийде, то ви лишіть мене з ним саму. Я вже знаю, як балакати з ним і що зробити, щоби його прикувати до себе на віки.

— Коли Деренякова відповіла, що зараз піде, я втекла зпід вікна, щоби мене не побачила, — закінчила Текля оповідати.

— Чи ти тепер вгадуєш, чому я тобі так радив, коли я вийшов від Дереняків і попав на тебе, сидячого на плоті? Ти може даш себе переконати, сказав Сидір до Гриня.

— Спасибі тобі, друже, за те, що ти здоймив полуду з моїх очей, — сказав Гринь. Моя мама є проти тої Фрузі. Мама все казала мені, що Ганка Березюка, хоч бідніша, була би для мене багато ліпша.

— І я скажу, що Ганка Березюка була би ліпша. Я чула, що ти її якийсь час завертав голову.

— Як би я не боявся того, що тепер вона не увірить в мою щирість і дасть мені гарбуза, то я, хоч вже нині пізно, зараз пішов би до неї; таки просто звідси.

— Ти не жартуєш? — спитала Барвієва.

— Як не вірите, то ходіть зі мною і поможіть мені!

— Ходім всі четверо! — крикнула Барвієва весело. — Я піду перша, ви всі заждете на вулиці. Я побалакаю з Березюками. Як буду мати їх згоду, то вперед закличу Гриня, потому ще вас обох.

Пішли всі четверо. Вступна балачка Барвієвої зі старими Березюками, потому й з Ганкою не довго тревала. По кількох розумних словах сам Березюк вийшов на вулицю і всіх трох запросив до хати. До півночі запивали заручини.

Сидір пішов ночувати до Барвія. Коли рано встав, щоби, посидавши, зараз відїхати, Барвій приступив до нього і каже:

— Вчерашня днина принесла щастя не лиш Гриневи, а й тобі. Тобі може більше, як кому. Для тебе недобре було, що ти, хоч вже оженився, ту Фрузю ще любив.

— Що вам прийшло до голови?! — Сидір аж скочив і крикнув. — Як би ви побачили і пізнали мою жінку, то не сказали би такої нісенітниці.

— А я таки кажу, що ти ту ледащицю ще любив. Ти любив її аж до хвилі заручин Гриня з Ганкою. Як би ти Фрузі не любив, то ти був би до ті кури сюди не приїхав. Тобі Фрузя мабуть все привиджувалася. Хоч ти вже полюбив іншу, хоч вже оженився, то образ Фрузі таки тебе морочив. Скажи! Не так було?

Сидір не відповідав.

— Ти не лиш любив її ще. Тобі не давала спати її зрада. Через те ти з твоєю любою жіночкою не мав повного щастя, бо його затроювавав жаль до Фрузі, затроювала зависть, затроювала охота скарати віроломну. Тому тобі забаглося мати расу твоїх курей. Тому ти пішов купувати когута до Фрузі. Аж тепер, коли Фрузя стала каятися, що тебе зрадила, гадаючи, що ти зійшов на голопятника; коли вона відсунула від себе Гриня, щоби тебе назад спіймати; коли вона втратила того, для котрого тебе зрадила, аж тоді та перша твоя любка вступилася зперед твоїх очей. Дотепер ти мав дві: одну під боком в хаті, другу недосяжну. Ти не міг бути вповні щасливий. Тепер ти маєш тільки одну, бо друга тобі вже не в голові. Ти вже знаєш, що Гринь її від тебе не відоймив, і знаєш, що вона воліла би тебе, як Гриня. Між тобою і твоєю жінкою вже не буде стояти тінь Фрузі.

(Кінець).

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

ЖИТТЯ Й ЗМІНА.

Перегляд проповідей, виголошених останньої неділі в місті Ню Йорку, показує цілу низку проповідей про потребу в зміни в життю.

В одній методиській церкві говорив президент колеґії Мек-Морея, в Джексонвилю, Іллінойс, що зміна це суща сторона ідеалу відбудови. В одній лютеранській церкві говорив д-р Потер, провідник „першого гуманістичного товариства", що в життю людства йдуть тепер преріжні переміни, а з них найважніша перемјна в переоцінці релігії.

Це все різко відріжняється від поглядів церков кільканацять літ тому, коли всяку думку про переміну в життю вважалося грішною. Нині один релігійний провідник каже: „Життя починає розкладатися, як кінчиться переміна. Порядок життя такий: або зміна або занепад".

ЛЮТЕР І СЕЛЯНИ.

Нераз людина проявляє дивні комбінації віри в потребу зміни й віри в шкідливість зміни.

Німецький реформатор Мартин Лютер, котрого память святковано недавно по цілій Німеччині, був за ґрунтовну реформу католицької церкви, а як німецькі селяни повстали проти кріпацтва, закликав панів не подаватися, не робити найменшої зміни, здушити повстання залізною рукою.

ЗМІНА В СВІТОВІМ ПОЛОЖЕННЮ АНҐЛІЙСЬКОЇ МОВИ.

Між мовами світа, котрі мають претенсію стати світовою мовою, себто мовою, якої можна би вживати для порозуміння з усіми людьми світа, на першому місці є анґлійська. Відомий анґлійський статистик М. Г. Молгол у 1800-тім році обчисляв, що ця мова між світовими мовами займала пяте місце. Нею говорило тоді 21 міліонів людей. Від того часу вона посунулася на перше місце. Нині її вживає 120 міліонів людей.

Американський знавець мови, Г. Л. Менкен, приписує цей поступ анґлійської мови не стільки політичним умовинам, скільки внутрішнім прикметам анґлійської мови. Є це передовсім одна з найпростіших мов. Вона закинула майже всі відміни й позбулася майже зовсім граматики. Тому вона упростилася так, що чужинці легко можуть навчитися нею говорити.

Творці анґлійської мови виграли через те, що вони відкрили, наскільки мова може обійтися без зміни слів.

КОЛИСЬ І НИНІ.

Анґлійське громадянство занята нині живою дискусією над питаннями, злученими з урядовим проєктом закона про бунт на випадок війни. Цей проєкт заводить такі строгі постанови проти бунтування армії, що виступи проти того проєкту були загальні й дуже завзяті.

В цілій обороні того проекту урядом не було, здається, трагічнішої постаті від премієра Мекдоналда, що в часі вибуху великої війни був завзятим пацифістом та явно виступав проти участи Анґлії в війні.

Як інтеліґентна людина, він не міг не знати, що предложеного ним закона будуть у найближчій війні вживати, щоб арештувати й судити людей на тяжкі кари за вірність ідеалам, за котрі він самий боровся довгими літами так завзято.

КУДИ ВІТЕР ВІЄ.

Кілька місяців тому арештувала польська поліція дві німецькі баби за те, що вони кричали до переїжджаючих німецьких автомобілістів: „Гайл, Гітлер!"

Польський суд засудив Німки за зраду польської держави, бо, мовляв, жінки демонстрували проти польської держави, заявляючи цим поздоровленням публично свою солідарність з провідником того руху, що хоче від Польщі відірвати великі польські провінції.

Якийсь час по тім присуді Гітлер знюхався з Пілсудським, і вищий польський суд, переглядаючи апеляцію двох Німок, „прийшов до переконання", що нижчий суд помилився: мовляв, такого гострого пояснення на привіт Гітлерови не можна робити. Хто крикне „Гайль, Гітлер!" — то він іще цим Польщі не зрадив ні не образив.

Шкода, що справа не піде до вищого суду. Може би до того часу Гітлер з Пілсудським погаркалися, як сусідські пси через пліт, і може би ще вищий суд прийшов до переконання, що віддати гітлерівський привіт це таки оскорблення чести Пілсудського.

Як справедливість, то справедливість.

БІДА ОХОЧИМ ДО ЖЕНЯЧКИ.

Націстичний уряд веде аґітацію проти подружа Німців з Жидами.

Тепер німецький католицький кардинал Фавльгабер заявляється проти подружа німецьких католиків з так званими „німецькими поганами" себто Німцями, які вірять, що німецький націоналізм вимагає повороту до німецької віри передхристіянської.

ЩО ЦЕ СТАРЕ, А ЩО НОВЕ?

У Ракефелерівському Інституті в Ню Йорку виставлено дві різьби, що мають зображати грецьку богиню краси, Афродиту. Одна статуя походить зі старинної Греції, другу різьбив жидівський різьбар Епстин.

За те, котра з них краща, йде цікава дискусія. Одні волють грецьку різьбу: кажуть, що грецька різьба повна краси й гармонії, а Епстинова різьба занадто проста, гейби „джезовата". Інші волють Епстинову різьбу: мовляв, грецька занадто проста, не підходить до нашого модерного часу.

ПОТРЕБА ПОЗАШКІЛЬНОГО ВИХОВАННЯ.

Так звана Нюйорська Рада Позашкільного Виховання, подаючи плян своєї діяльности з цьому зимовому сезоні, зазначує, що в Ню Йорку є 1,402 орґанізації, що займаються освітою дозрілих людей.

Коли в місті Ню Йорку є 1,402 орґанізації, які займаються навчанням людей, що покінчили школи, то чи не можна би ждати, щоб нюйорські Українці мали хоч 1,402 дозрілих людей, які цікавляться справою навчання дозрілих людей?

ЗІСТАВЛЕННЯ ПРИХОДІВ І РОЗХОДІВ ОБЄДНАННЯ

ЗА РІК 1933—1934.

(Звіт фінансового секретаря Обєднання, Д. Галичина).

	Прихід	Розхід
Лишилося готівки на 1-го вересня 1933 р.	$ 3.32	
Жовтень і листопад 1933 р.	1,484.89	1,391.13
Грудень 1933 р.	2,191.73	2,214.50
Січень 1934 р.	2,467.11	2,433.30
Лютий 1934 р.	2,052.87	2,061.54
Березень 1934 р.	945.30	952.73
Квітень 1934 р.	2,124.51	2,022.50
Травень 1934 р.	901.36	968.68
Червень 1934 р.	1,254.18	1,303.50
Липень і серпень 1934 р.	1,539.93	1,548.68
Вересень 1934 р.	1,700.84	1,668.16
Жовтень 1934 р.	1,376.01	1,055.98
Разом	$18,042.05	$17,620.70

Прихід	$18,042.05
Розхід	17,620.70
Остается в касі	$ 421.35

ПОЯСНЕННЯ ДО РОЗХОДІВ.

Вислано на:

Визвольну боротьбу	$7,830.00	
Рідну Школу	2,480.00	
Інваліди	2,275.00	
Голодуючі	865.00	
Політичні вязні	630.00	
Письменники	585.00	
Музеї	400.00	
Народні доми	400.00	
Ріжні: Бурси, Рідна Школа по повітах, Погорільці, Тов. Прихильників Освіти, Союз Укнок, Ком. Допомоги в Румунії, Поміч видавництвам ітп.	380.00	
Лемківщина	335.00	
Потерпівші від повені	275.00	
Родині пок. Біласа і Данилишина	260.00	
Читальні	260.00	
Просвіта	195.00	
До краю вислано разом		$17,140.00
Звичайна і телеграфічна пересилка грошей до краю, телеграми, листи, друки і т. п.		164.22
Почтові оплати і удержання канцелярії		250.00
На видання музичних творів		50.00
Почтова скринка		16.00
Податок від чеків		48
Загальний розхід		$17,620.70
Розхід		$17,620.70
Остается в касі		421.35
		$18,042.05

ЗА ОДНУ ЛІТЕРАТУРНУ МОВУ

(6)

вишивки та другі роботи (вишивки й інші роботи), читаємо слідуючі імена (читаемо отсі імена), реставрація (ресторан — по українськи: харчівня), що був на реліфі (що був на допомозі, що діставав підмогу), по 2 яєць (по 2 яйця), розпустити смаком (!) з фасолі (смак — це фізіольоґійне почуття голоду, то як ним можна щонебудь розпускати?), дусити в ринці на маслі через пів години (душити в ринці на маслі пів години), посолити з легко (незрозуміле; може: посолити небагато), залляти водою так, аби не прикрила зерна (треба: щоб не прикрила), студенна вода (студена вода), перетертих через сито (перетертих крізь сито), наприкінці (накінець, вкінці, на кінці, при кінці — бо в нашій мові нема слова „прикінець" або „наприкінець"), шклянка (склянка), натирати губкою з гори на долину (треба: згори надолину; ліпше: згори вниз, згори донизу, додолу; добре буде, як хто скаже: хлопець побіг з гори на долину, бо воно означає, що хлопець був на горі, а потім пустився на долину (місце між двома горами), зі заплаченням податку (з заплаченням податку), попросити о опінію (попросити опінії), і уряди Канади і публична опінія вже зжилася з тим (треба: зжилися з тим), що раз більші домагання (щораз, або чимраз більші домагання), нахабностію (нахабністю), інститут лічить радіом хорих (інститут лікує радом, бо лічить — значить: рахує, а радіо і рад—це не всеодно), однак ся поміч за мала (одначе ця поміч замала), вимагає порятунку капіталістичного світу Німеччині (треба: для Німеччини), то печінка робить вас так нужденними (треба: такими нужденними), міста просять о нові права податкования (міста просять нових прав податкування), правительство (це слово московське; по нашому: уряд, влада, власть, правління), віднесла потовчення голови (потовчення люди не носять, але дістають їх від когось або від чогось), вертала автом назад (верталась автом), його оскаржують, що він мав вистрілити до Ґловера (як мав вистрілити, то не вистрілив; треба так: його обжаловують (не оскаржують!), що він цибито вистрілив до Ґловера), показується бути дуже коштовним (показується дуже коштовним), оказалобся (оказалоєяб), приязнь між панею Мекензі а Ґловером (треба Мекензі і Ґловером), два роки тому назад (два роки тому; слово „назад" тут злишнє — так говорять лише Москалі), стрілив до него через вікно (стрілив до нього крізь вікно), вистрілив на свою жінку (вистрілив до своєї жінки), відтак слідувала проба самовбійства (опісля наступила проба самовбивства), в першій борбі (в першій боротьбі, або борні; „борба" — слово московське), від коли роспоряджения (відколи розпорядження; ліпше розпорядок), курячи одну або другу річ (чи в нас нема назви на цю „річ", яку люди курять?), лічничої сили (лікувальної сили), помочею (помічю), ми не хочемо ваших грошей, хіба ви є вповні задоволені післати їх (це „ви є вповні задоволені післати їх" — дослівний переклад з мови анґлійської, що в нашій мові виглядає дуже кострубато), всьо (це слово московське; по нашому: все, усе), напишіть нині за сим (чому не „цим"?) ліченням (правильно повинно бути: напишіть нині по це лікування, тількиж тут слово „лікування" не до речі, бо автор мав певно на думці: лік, медицину, засіб, середник — не средство!), средство на волосся (варто би винайти якесь „средство", щоб вибити нашим людям з голови це московське слово!), дописс (допис), Стівенс апелює о нагоду докінчити роботу (чию?), а нижче: він апелює о нагоду докінчення своєї роботи (друге речення гірше від першого; по українськи буде так: Стівенс апелює про нагоду, або за нагоду, докінчити роботу; але багато краще: й виразніше: Стівенс апелює, щоб йому дали змогу покінчити свою роботу), фаєрмен, ренчар, моторсайкл, джувенайл корт, редіетор, інджей, черман, алдерман, реджістер (редактори „Канадійського Фармера" чомусьто забувають, що їх ґазета призначена для Українців, а не для Анґлійців!), сподіються (сподіваються), робочих кемпів (перше слово московське, друге анґлійське, і то ще з невідповідним українським закінченням, бо коли скажемо „кемпа", то в другім відмінку множини (родовику) треба казати „кемп", а не „кемпів"; слова „робочий" (по нашому „робучий") вживається в такім значінню, як: робучий чоловік, робуча машина, робуче суспільство — отже завжди хтось або щось, що виконує якусь „роботу; а чи „кемпа" (табор) — мертва річ! — може щонебудь робити? Ті сакраментальні „робочі кемпи" по українськи називаються „робітничі табори"), вечером о 10-ій годині (ввечір у 10-тій годині), через минувших 10 літ (минулих 10 років), люде (люди), почувши о пропозиції (почувши про пропозицію), кілька літ тому назад (кілька літ тому), кілька з них буде певно запертих (кілька з них будуть певно заперті; ліпше: зачинені), вернули до міста зі сцени своїх побід (вернулися до міста з поля, або з терену, своїх перемог), консуль (консуль), проситься також женщин не членкинь (просимо також жінок не-членниць), посвятити для української справи кілька годин (посвятити для української справи можна прапор, образ, будинок, тощо, але часу ніхто не посвячує, тільки присвячує).

Розберім іще одно речення: „В Торонто аж у 82 місцях можна гасити спрагу, котрим видано лайсенси на продажу пива чи вина". Це речення дуже баламутне через те, що відносний заіменник „котрим" (щиро по українськи треба не „котрим", але „що їм") стоїть задалеко від того іменника, що до нього він відноситься. Ясно, гладко і зрозуміло (а головне: по літературному!) буде, коли це речення напишемо так: „В Торонто можна гасити спрагу аж у 82 місцях, що їм видано дозволи (якщо хочемо доконче вжити чужого слова, то кажім „ліценції", а не „лайсенси") на продаж пива чи вина".

До речі: слово „продажа" є московське, жіночого роду, а по українському „продаж", чоловічого роду, отже: цей, той продаж. В однім місці критиковано мною „Канадійського Фармера" є це слово в чоловічому роді, але редактори цього канадійського часопису не можуть рішитися, як воно має бути.

Трапляються в обговоренім мною часописі і недозволені скорочування слів, напр.: укр. діяч, укр. жіноцтво, укр. орґанізацій.

Найсумніше з усього це те, що редакція „Канадійського Фармера" нехтує закони щодо милозвучности української мови. Ось кілька прикладів: Від трох літ в Японії (від трох літ у Японії), вогонь повстав в бібліотеці (вогонь повстав у бібліотеці), хтось вкрав (хтось украв), заслужив собі у останній війні (заслужив собі в останній війні), тут в Канаді (тут у Канаді), щоби осягнути (щоб осягнути), авто наїхало на камінь й перевернулось (авто наїхало на камінь і перевернулось), відбудеться у цілій провінції (відбудеться в цілій провінції), однак ся поміч (одначе ця поміч), селяни та інтеліґенти (селяни й інтеліґенти).

С. М.

ЗИМОВІ СКУКИ.

(Пісня).

В небеснім морі
Блимають зорі
Над тихим селом Вкраїни;
Попід хатини,
В сніжні години
Снуються понурі тіни.

Брязки кайданів
Й злоба тиранів
Із лютим морозом бються,
А скарги болю
З вітром горою
У душу народу пруться.

Зимові скуки,
Не лийте муки
Й болю у серця народу;
Дайте пощади,
Влийте розради
Й мрій на життя, на свободу!

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

ГАРТФОРД, КОНН. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 277, повідомляє своїх членів, що з певних причин мітінґ відбудеться в пятницю, 16. листопада, в годині 7:30 ввечір, в гали Укр. Горож. Клюбу. Проситься всіх членів явитись на цей мітінґ. Члени, котрі ще не перейшли до нового роду обезпечення, зволять принести свої старі грамоти на мітінґ. Членів, котрі ще не вписали своїх дітей, проситься вписати на тім мітінґу. — М. Курдина, предс.; І. Несторук, кас.; П. Курко, секр.

ГУДСОН, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 273, повідомляє всіх своїх членів, що місячні збори перенесено з 11. листопада на 18. листопада з причини тої, що кореспонденція була опізнена і ми не знали, скільки котрий член має платити, бо більше як дві третих перейшли вже зі старого до нового роду обезпечення. Тому взивається всіх членів, щоби кождий прийшов на збори в неділю, 18. листопада, до салі парафіяльної, зараз по Сл. Божій. Просимо членів, котрі ще не переписались зі старого до нового роду обезпечення, щоби принесли старі грамоти на мітінґ. — С. Коцюб, предс.; Т. Долинський, секр.

ЛІНДЕН, Н. ДЖ. Тов. ім. Івана Франка, від. 306, повідомляє своїх членів, що звичайні збори, котрі мали відбутись 11-го листопада, перенесені на суботу, 17. листопада, в годині 7:30 ввечір, в У. Н. Галі, з причини балю тов. 11. листопада. Не явившийся на ці збори член буде суспендований без ріжниці, скільки місяців не платив вкладок. Кождий член, котрий не був на бали, підлягає карі після статута. Просить всіх прибути, бо буде багато справ до полагодження. — Т. Федуняк, гол., М. Зварун, кас., В. Моссора, секр.

ШІКАГО, ІЛЛ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 243, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 18. листопада, в годині 2-гій пополудни, під ч. 2205 Пернел Евеню. Обовязком є кождого члена бути приявним. Неприявні члени підлягають карі. — Петро Співак, секр.

СТАМФОРД, КОНН. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 350, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори, котрі мали відбутися 18. листопада, відбудуться 25. листопада, бо 18-го буде листопадове свято. Тож проситься всіх членів прийти на пяту годину пополудни, до галі церковної, бо є важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають вирівнати свої залеглости, бо з кінцем року будуть суспендовані. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот, зволять принести старі грамоти і переписатись на новий рід обезпечення для свого власного добра. Проситься нових кандидатів, котрі хотілиб стати членами Тов. і У. Н. Союза, прийти на мітінґ. Вступ вільний. Родичі, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, нехай впишуть на тім мітінґу. — В. Карий, предс., Н. Когут, кас., Й. Тирчик, секр.

ОЛИФАНТ, ПА. Бр. св. Кирила і Методія, від. 86, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 18. листопада, зараз по Сл. Божій, в парохіяльній школі при Ривер вул. Проситься членів явитись на означений час, бо маємо важні справи до полагодження. Члени, котрі ще не перейшли до нового роду обезпечення, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ і перепишуться для свого власного добра. Напоминається членів, що ювилейний рік на укінченню, а наш відділ не приєднав ані одного нового члена. Члени-батьки, деж Ваші діти? Не забувайте, що Вашим обовязком є вписати їх до У. Н. Союза еще нині. — Гр. Костик, предс., Т. Мороз, кас., П. Саламаха і С. Федірко, секр.

РАЧЕСТЕР, Н. Й. Бр. св. Йосафата, від. 217, подає до відома всім своїм місцевим і позамісцевим членам, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 18. листопада, в годині 2-гій пополудни точно, в галі де звичайно. Проситься членів прибути конечно в означенім часі, бо є важні справи до вирішення. Довгуючих членів напоминається, щоб конечно старалися вирівнати свої довги цього місяця, бо інакше будуть суспендовані. Члени, котрі ще не змінили своїх старих грамот, зволять принести їх на мітінґ і переписатись на новий рід обезпечення для свого власного добра, як було проголошено гол. екзекутивою. Проситься нових кандидатів, котрі хотілиб стати членами Бр. і У. Н. Союза, прийти на мітінґ і вписатись. Вступ вільний. Членів, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, проситься вписати цього місяця, бо то є будучність нашої організації. В цім місяци будеться класти кандидатів на уряд на 1935 рік, що членів винно інтересувати. — Василь Гречук, предс.; Андрій Іванів, секр.

ВЕТЛЕГЕМ, ПА. Подається до відома всім членам відділу 288, що мітінґ відбудеться в неділю, 18 листопада, точно в годині 1-ій пополудні. Кождий член є обовязаний явитись на цей мітінґ особисто, бо є деякі важні справи до полагодження. Довгуючі члени мають прийти і вирівнати свої довги. Члени, котрі ще не вписали своїх дітей до У. Н. Союза, повинні вписати їх на цім мітінґу. Члени, котрі ще не змінили своїх грамот, нехай принесуть старі грамоти на мітінґ і підпишуть аплікацію на виміну. Час уже короткий і тому щоби члени не нарікали, що їх не інформовано. — Іван Малицький, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє своїх місцевих і позамісцевих членів, що звичайний мітінґ відбудеться 18. листопада, в годині 2-гій пополудні, в гали де звичайно. Проситься членів прийти на цей мітінґ. Довгуючих членів напоминається вирівнати свої вкладки цього мітінґу, бо на другий місяць припадає річний мітінґ, то щоб не перетягати довгу на слідуючий рік. — І. Гатала, предс.; Ст. Патен, кас.; Гр. Тимчій, секр.

НЮ ГЕЙВЕН, КОНН. Тов. Любов, від. 370, подає до відома всіх своїм членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 17. листопада, в годині 6-тій ввечір, в гали церковній, 127 Парк вул. Проситься всіх членів прибути на час, бо є важні справи до полагодження. Ті члени, що ще стоять у старім роді обезпечення, зволять прибути на мітінґ і довідатись, чому і яка буде користь з цеї виміни грамот. Довгуючих проситься прибути на ці збори і вирівнати свої залеглости, щоб не наражуватись на суспензу. Суспендовані і виключені минувшого місяця члени нехай зголосяться, то будуть приняті наново. Хто з членів має нового кандидата, то просимо привести на збори, бо ювилейний рік скоро кінчиться. — Н. Плугівський, предс.; В. Коленяк, кас.; Я. Децембер, секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Місячні збори Бр. св. Георгія, від. 239, відбудуться в суботу, 17. листопада, в годині 8-мій ввечір. Всі члени, бажаючі вимінити старі грамоти на нові, нехай зголосяться у секретаря між год. 6—8 ввечір та принесуть свої старі грамоти. Пригадуємо родичам, котрих діти були суспендовані в 1933 р., що вони будуть приняті наново до У. Н. Союза після заплачення залеглих вкладок. Тому, що рахунки братства замикається з кінцем грудня, всі члени зобовязані предложити свої платничі книжочки до провірення протягом місяця листопада і грудня. — Уряд.

ПАСАЙК, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 42, повідомляє усіх своїх членів, що останні звичайні місячні збори відбудуться в неділю, 18. листопада, в год. 2-гій пополудни, в гали У. Н. Дому, 237 Ґовп Еве. На зборах буде багато справ до полагодження, бо є остані збори в тім році. Проситься всіх довгуючих членів вирівнати свої залеглости, щоб не переносити довгів на слідуючий рік. Хто з членів має якусь справу до полагодження з фін. секр., або з котримось іншим від. урядником, так проситься усі ті справи полагодити на тих зборах, бо пізнійше буде неможливо, як книжки будуть в руках контр. комісії. Проситься не забути принести стару грамоту до виміни. Члени, котрі записались на календар, мають принести по 30 центів на оплату. Хто хоче вступити до У. Н. Союза і Тов., нехай прийде на ті збори, бо це остання нагода вступити без оплати вступного. Тому користайте з нагоди. — Василь Юсипчук, предс.; Петро Головачук, кас.; Михайло Федорів, секр.

ДЖЕРЗИ СІТИ, Н. ДЖ. Бр. св. О. Николая, від. 4, повідомляє своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в суботу, 17. листопада, точно в годині 7-мій ввечір, в гали під ч. 72 Моріс вул. Проситься членів явитись на означений. Довгуючих членів проситься прийти і вирівнати свій довг, бо в противнім разі будуть суспендовані. Просимо членів вписувати свої діти до У. Н. Союза. — Микола Пупчик, предс.; Василь Глива, кас.; Семен Кусень, секр.

ДЖЕРЗИ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Укр. Січ, від. 170, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 18. листопада, в год. 6-тій ввечір, в гали У. Н. Дому, 181-183 Флїт вул. Обовязком є кождого члена явитись на цей мітінґ, бо будуть важні справи до вирішення. Довгуючі члени повинні вирівнати свої вкладки, бо в противнім разі будуть суспендовані. Членів, котрі платять за діти, проситься платити кождого місяця. Члени, котрі ще не виміняли своїх старих грамот на нові, зволять принести свої старі грамоти і виміняти на нові цього мітінґу. — Гр. Готра, фін. і рек. секр.

ФІЛАДЕЛФІЯ, ПА. Тов. ім. Івана Франка, від. 83, повідомляє всіх своїх членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 18. листопада, в годині 1-ій пополудні, в Укр. Нар. Домі, 847 Норт Френклин вул. Проситься всіх членів прибути на збори, бо маємо важні справи до полагодження. Довгуючих членів проситься вирівнати свої залеглости. Хто з членів має нового члена проситься привести з собою на збори. Тепер є добра нагода для молодіжи вписатися до У. Н. Союза. Члени, котрі ще не змінили своїх старих грамот, нехай принесуть їх на збори і перепишуться на нову систему. Родичів проситься вписати свої діти до У. Н. Союза. — Р. Карбівник, предс.; П. Семків, кас.; Ілько Савчин, секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Бр. св. Володимира, від. 130, повідомляє, що місячні збори відбудуться в суботу, 17. листопада, точно в годині 8-мій ввечір, в У. Н. Домі, 217 Іст 6-та вул. Обовязком є кождого члена явитись на означений час, бо є важні справи до вирішення. Пригадується членам, що позістається тільки короткий час і кампанія 40-літнього ювилею У. Н. Союза скінчиться. Тож прискоріть свою задачу і приводіть нових членів до Бр. св. Володимира і У. Н. Союза. Напоминається довгуючих членів вирівнати свої залеглости. Не явившийся на збори член підлягає карі після статута. — Антін Карпович, рек. секр.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 342, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів і членкиць, що місячний мітінґ відбудеться в неділю, 18 листопада, в годині 3-тій пополудні, в гали церковній. Напоминається всіх довгуючих членів, щоби сповнили свій довг конечно цього місяця, бо інакше будуть суспендовані всі ті члени, котрі довгують більше як 2 місяці. Проситься родичів переписати свої дорослі діти з молод. департаменту до старших членів. Члени, котрі ще не змінили своїх старих грамот, нехай принесуть їх цього місяця на мітінґ. Члени, котрі вже змінили свої грамоти, мають платити свої вкладки кождого місяця, бо каса відділова не має грошей за них платити. Будемо приймати нових членів і дітей до У. Н. Союза без оплати вступного. — А. Скоципець, предс.; Я. Клебан, кас.; І. Маркович, секр.

ПОДЯКА.

Я, нижче підписаний член 223 від. У. Н. Союза, складаю сердечну подяку головним урядникам нашої оргнаізаці за уділення мені допомоги з фонду запомогового в сумі $50, котрі стали мені великою помічю у моїм тяжкім положенню. Бажаю У. Н. Союзови якнайкращих успіхів. Також дякую місцевим урядникам за їх труд.

Іван Барнас,
Вілкс Баре, Па.

В КОЖДІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ПОЛІТИЧНІ АТЕНТАТИ ВІД 1900 РОКУ.

З атентатів до 1918 р. наведемо тільки ті, що покінчилися смертю володарів і голов урядів. І так упали як шефи держав жертвою атентатів: італійський **король Гумберт** у 1900 р., сербський **король Олександер** і **королева Драга** в 1903 р., потуґальський **король Карльос** разом з сином **Філипом** в 1913 р., грецький **король Юрій** в 1913 р., австрійський **престолонаслідник Франц Фердинанд** із дружиною в 1914 р., останній цар Росії **Микола II.** із родиною в 1918 р. Із премієрів згинули: російський премієр **Столипін** в 1911 р.; еспанський премієр **Каналеас** у 1912 р., португальський **Чагас** у 1915 р., австрійський **гр. Штірк** у 1916 р. і мадярський **гр. Тіса** в 1918. В 1908 Січинський убив намісника Галичини, **гр. Потоцького.**

Від 1918 р. мали місце такі атентати:

В р. 1919 на **Леніна**, якого ранили, тогож року на **Клеманса**, що його також ранили. В 1920 р. вбили президента Мексика **Каранцу**, а в р. 1921 вбили еспанського премієра **Дато.** Тогож року вбили німецького канцлера **Ерцберґера** й баварського премієра **Курта Айснера**, як також португальського премієра **Гранякса**, а Федак виконав атентат на Пілсудського, що вийшов ціло. В 1922 р. вбили німецького міністра закордонних справ **Ратенава** і президента Польщі **Нарутовича.** В 1932 р. тяжко ранено чехословацького міністра фінансів **Рашіна** та вбили болгарського премієра **Стамбулінського.**

В р. 1924 тяжко ранили австрійського канцлера **о. д-ра Зайпля.** В 1924 р. був невдалий атентат Українця на президента Польщі **Войцеховського**, в 1925 р. 14. IV. невдалий атентат на болгарського **короля Бориса**, а за два дні другий атентат на нього. Вибух пекольної машини в катедрі потягнув за собою смерть 150 людей. В 1926 р., 7. IV., легко ранили **Мусолінія**, а тогож року 25. V. Шварцбарт убив у Парижі головного отамана С. Петлюру. 11. IX тогож року був знов невдалий атентат на **Мусолінія.** В р. 1927 вбили албанського посла **Цена Бега.** В 1928 р. був атентат на італійського **короля Віктора Емануеля**, що виратувався, хоч були 23 особи вбиті. Того р. посол Р. Рачіч застрілив в скупштині в Білгороді провідника Хорватів, **Радіча.** В 1931 р. був атентат на альбанського **короля Ахмеда Зогу**, що виратувався, і тогож року вбито в Галичині голову санаційного клюбу **Голуфка.** В 1932 р. Горгулов застрілив президента Франції **Думера.** В 1933 р. був атентат на президента Америки **Рузвелта**, при чому президент виратувався, а згинув бурмістр Шікаґа **Чермак.**

В тім же році був невдалий атентат на грецького премієра **Венізельоса** та вбили румунського премієра **Дуку.** В р. 1934 вбили польського міністра внутрішніх справ **Перацького**, невдовзі потім австрійського канцлера **Дольфуса**, а в жовтні короля Югославії **Олександра** та французького міністра закордонних справ **Л. Барту.**

М. Степанчук.

ОСІННІЙ СКОН.

(Пісня).

Шелестить листя під ногами
На битій стежці через ліс
І до землиці, мов до мами,
Лебедить жалібно, без сліз.
Шепоче ніжно, мов співає
Пісеньку тиху і сумну,
Наче дитина, повідає
Чарівну казку про весну.
І плаче листя, вяне, міле,
Тулиться близько до землі,
В обіймах ненечки німіє
В згадках, як було на весні.

По голих гілях, мов струнах,
Вже свище вітер сумний тон,
А хмара вихром диким суне,
Несе життя буйного скон.
Прийшли сніги і заверюхи
Імлою землю покрило;
Не чуть ніде живого духа,
Де рай-життя колись цвило.
Не чути листя під ногами
На сніжній стежці через ліс,
Землиця плаче за листками,
Що впали марно тут без сліз.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

БРИДЖПОРТ, КОНН.

На інвалідів.

На празнику Покрови Пресвятої Діви Марії на зазив Івана Гливи зложили приявні гості на інвалідів, а саме: о. Іванишин, Л. Бих по $1; М. Галькевич, П. Слівінський, Г. Монюк, І. Глива по 50 ц.; пані Дудко, М. Чапля, М. Мандрона, пані Медвідь, М. Венґрин, І. Кіндерський, І. Шевчук, В. Велиток, по 25 ц.; пані Лалотє 20 ц. Дрібними датками зібрано $1.19. Разом зібрано $7.39 та призначено їх на інвалідів. Гроші вислано через Обєднання.

М. Галькевич.

КРАЩЕ БУТИ ГЛУХОНІМИМ, НІЖ ЗНАТИ РІЖНІ МОВИ.

В Еберзе, в Австралії, зявився був прошак-скиталець, який ріжними руками показував, що він глухонімий. Самособою, що викликав велике спочування серед тамошніх людей. Якась милосердна жінка прикликала його до себе на обід. Коли її чоловік прийшов на обід, пізнав у прошаку безробітного вейтера, якого недавно бачив на вулиці, як живо розмовляв.

Вейтера зараз арештували й на поліційному комісаріяті виявилося, що він дуже добре говорить не лише по німецьки, а й по англійськи та французьки. „Глухонімого" хотів відграти, щоби викликати для себе більше спочуття та щоби так діставати більше милостині.

НЕЗАГНУЗДАНИЙ ТАРЗАН. (117)

Вістря штилету вбилося глибоко в мур над правим плечем Патриції. Роджер скочив, щоб виняти з муру штилет, а рівночасно шепнув Патриції: „Ми мусимо звідси скоро забратися!" Люті окрики товпи на дорозі переходили вже в один грізний рів.

Лейді Сесил, побачивши вбитий у стіну штилет, зімліла. Її син підняв її й виніс. За хвилю всі троє пропали з очей розлюченої юрби.

Подія не потрясла глибше сталевими нервами Патриції. Навіть думка, що вона втекла від смерти, не хвилювала її. Як лейді Сесил прийшла до себе, Патриція пішла до її кімнати, куди доходив з вулиці шум і галас кипучого життя.

Вона хотіла знати, що було справжньою причиною заміщання. Довідалася скоро. Небавом потім прийшов Роджер з вісткою, що Аґмед хоче їх бачити. Патриція була здивована зміною виразу лиця князя, а потім ще більше його словами.

Бистрий.

Приятель стрічає Кручерука й питається:

— Скажи мені, хто тепер є найстарший чоловік у світі?

Кручерук відповідає:

— Мене на таке не зловиш! Тепер нема такого; Заро Ага вже помер!